

Οδηγίες προφύλαξης
για εργαζομένους σε Οδοντιατρεία και Ασθενείς

Με βάση το πρόσφατο σχέδιο προετοιμασίας και απόκρισης για την πανδημία από τον κορωνοϊό COVID-19 του Υπουργείου Υγείας και του ΕΟΔΥ, η επιδημιολογική επιτήρηση συμβάλλει στην παρακολούθηση της ζήτησης υπηρεσιών υγείας και στην αξιολόγηση της πορείας των λαμβανόμενων μέτρων.

Ο Οδοντιατρικός Κλάδος εναρμονίζεται αμέσως με τα Διεθνή πρωτόκολλα και απαιτήσεις που διέπουν την ασφαλή παροχή Υπηρεσιών Υγείας, τόσο για τους ασθενείς όσο και για τους Οδοντιάτρους αλλά και για το προσωπικό των Οδοντιατρείων.

Για το λόγο αυτό η ΕΟΟ προχωρεί στην έκδοση της τέταρτης επάλληλης σειράς κατευθυντήριων Οδηγιών, προς τους Οδοντιάτρους που λειτουργούν στην επικράτεια, που αποσκοπεί στον έλεγχο της διασποράς της λοίμωξης και παράλληλα την αντιμετώπιση των πάσης φύσης οδοντιατρικών περιστατικών.

Με την εξέλιξη της πανδημίας από τον Αύγουστο του 2020 μέχρι και σήμερα να καταμετρώνται αυξημένος αριθμός επιβεβαιωμένων κρουσμάτων, κρίθηκε απαραίτητη η έκδοση νεότερων οδηγιών, που στοχεύουν στη χάραξη ενός ρεαλιστικού περιγράμματος ενεργειών και δράσεων, μια και τα Οδοντιατρεία προσφέρουν ολόκληρο το φάσμα των υπηρεσιών, που προβλέπονται από την Οδοντιατρική περιπτώσιολογία.

Προτείνουμε να εκπονήσετε εναλλακτικά σχέδια λειτουργίας, όπως καταγράφονται εδώ:

Σχέδιο 1: Για την οδοντιατρική περίθαλψη του πληθυσμού της χώρας σε χρονικές περιόδους ή περιοχές ΥΨΗΛΗΣ/ ΠΟΛΥ ΥΨΗΛΗΣ πιθανότητας μετάδοσης του ιού SARS-CoV-2 στην κοινότητα **(ΚΟΚΚΙΝΟ)** ή επί ανάλογης εκτίμησης της επιδημιολογικής κατάστασης (λόγω της έξαρσης της επιδημίας που παρατηρείται στη Βόρεια Ελλάδα και στην Αττική)

Σχέδιο 2: Για την περίθαλψη του πληθυσμού της χώρας σε χρονικές περιόδους ή/και περιοχές ΧΑΜΗΛΗΣ και ΜΕΣΗΣ πιθανότητας μετάδοσης του ιού SARS-

CoV-2 στην κοινότητα ή επί ανάλογης εκτίμησης της επιδημιολογικής κατάστασης
(ΚΙΤΡΙΝΕΣ - ΠΟΡΤΟΚΑΛΙ ΖΩΝΕΣ)

Η μετάβαση μεταξύ των σχεδίων λειτουργίας για χρονικές περιόδους και περιοχές διαφορετικής πιθανότητας μετάδοσης του ιού SARS-CoV-2, γίνεται μετά από εισήγηση της Επιτροπής Αντιμετώπισης Εκτάκτων Συμβάντων Δημόσιας Υγείας από Λοιμογόνους Παράγοντες, του ΕΟΔΥ.

Τα μέτρα πρόληψης και ελέγχου της διασποράς των λοιμώξεων, έχουν σαν στόχο τους Ασθενείς, τους Υγειονομικούς αλλά και την Κοινότητα.

Την περίοδο αυτή τα αυξημένα και πιο ευκρινή προς τους ασθενείς Μέσα Ατομικής Προστασίας (ΜΑΠ) **διαβαθμίζονται** ανάλογα με την πράξη, τη διασπορά του ιού και άλλες παραμέτρους.

Τα εναλλακτικά σχέδια λειτουργίας, θα πρέπει να εκπονούνται και σε συνδυασμό με την υλικοτεχνική υποδομή του ιατρείου σας, τα είδη άμεσης προστασίας κατά την θεραπευτική πράξη, τη διαχείριση των επισκεπτών, των συνεργατών καθώς και την απολύμανση των χώρων του οδοντιατρείου.

**Η καθημερινότητα των οδοντιάτρων, του προσωπικού των
οδοντιατρείων,
η διαχείριση των επισκεπτών και των εξωτερικών συνεργατών
μας.**

Ραντεβού και επίσκεψη στο Οδοντιατρείο

Προτείνεται οι συνεδρίες / ραντεβού να είναι τουλάχιστον ανά μία ώρα, η αυστηρή τήρηση του οποίου θα πρέπει να επισημαίνεται στους ασθενείς

Όταν θα κλείνουμε ραντεβού τηλεφωνικά ο ιατρός είτε η βοηθός πρέπει να κάνουν τις εξής ερωτήσεις:

«Εξαιτίας της κατάστασης λόγω του κορωνοϊού, θα ήθελα να σας κάνω κάποιες ερωτήσεις:»

1. Έχετε κάνει πρόσφατα ΜΟΡΙΑΚΗ εξέταση για τον κορωνοϊό(COVID 19 πρόταση να διαγραφεί) και εάν ναι ποιο ήταν το αποτέλεσμα;
2. Έχετε χαρακτηριστεί ύποπτο περιστατικό λόγω στενής επαφής με θετικό κρούσμα COVID 19;
3. Βρίσκεστε ή ήταν η οικογένειά σας σε καραντίνα και εάν ναι πριν πόσο χρονικό διάστημα;
4. Έχετε τις τελευταίες τρεις ημέρες κάποιο από τα παρακάτω συμπτώματα: Βήχα ή πυρετό ή πονοκέφαλο ή φαρυγγαλγία, γαστρεντερικές διαταραχές ή απώλεια γεύσης και οσμής;

Εάν απαντηθεί ΘΕΤΙΚΑ κάποια από τις παραπάνω ερωτήσεις, τότε επαναπρογραμματίζουμε το ραντεβού για μετά από δύο εβδομάδες ΤΟΥΛΑΧΙΣΤΟΝ.

Είναι πολύ βασικό να τονίζουμε στους ασθενείς μας, ότι για την ασφάλεια τους θα πρέπει να προσέρχονται στο ιατρείο μας, φέροντας απαραίτητα μάσκα και να προσέρχονται κατά προτίμηση χωρίς συνοδό, με εξαίρεση μόνο αν αυτό κρίνεται απολύτως απαραίτητο (κυρίως για μικρά παιδιά ή ηλικιωμένους και άτομα με προβλήματα γενικής υγείας) και ο συνοδός θα πρέπει να είναι **ΜΟΝΟ** ένας (1).

Επιπρόσθετα είναι υποχρεωτικό να συνεχίζουν να φοράνε μάσκα, όταν θα εισέρχονται στο χώρο αναμονής και να απολυμαίνουν τα χέρια τους με απολυμαντικό υγρό που θα έχουμε στη διάθεση τους, κατά την είσοδο τους στο ιατρείο.

Τη μάσκα θα την αφαιρούν ΜΟΝΟΝ όταν θα μπαίνουν στο χώρο θεραπείας.

Εάν δεν έχουν μάσκα ή αυτή έχει επιμολυνθεί (πχ. λόγω πτώσης στο πάτωμα), θα την αντικαθιστούμε εμείς με μάσκα μιας χειρουργικής χρήσης.

Ο χαιρετισμός προς τους ασθενείς μας να μην γίνεται με σωματική επαφή.

Η εξώπορτα του ιατρείου να μένει -αν είναι εφικτό- ανοικτή, έτσι ώστε να μην αγγίζουν τα πόμολα οι ασθενείς μας. Σε αντίθετη περίπτωση προτείνεται η κάλυψη των πόμολων με πλαστικοποιημένο χαρτί ή μεμβράνη και η συχνή μετά από κάθε επίσκεψη απολύμανση της πόρτας και των πόμολων με κατάλληλο απολυμαντικό διάλυμα αλκοολούχο ή υποχλωριώδους Νατρίου.

Αφαιρούμε από χώρο αναμονής περιοδικά, εφημερίδες και ενημερωτικά φυλλάδια καθώς και μικρά διακοσμητικά είδη που τυχόν βρίσκονται σε τραπεζάκια και άλλα έπιπλα.

Μηχανές καφέ, αναψυκτικών και νερού πρέπει επίσης να απομακρυνθούν.

Στο έπιπλο της γραμματείας είναι φρόνιμο να τοποθετηθεί διαχωριστικό (γυαλί η πλέξιγκλας) έτσι ώστε να προστατεύεται το προσωπικό μας. Όλες οι επιφάνειες του χώρου αναμονής, με τις οποίες έρχονται σε άμεση επαφή οι ασθενείς μας, πρέπει να καθαρίζονται και να απολυμαίνονται συχνά.

Η ασφαλής απόσταση 1,5-2 μέτρα ανάμεσα στους αναμένοντες ασθενείς ή συνοδούς πρέπει να τηρείται, αφαιρώντας ή μετακινώντας καθίσματα στο χώρο αναμονής. Εάν κάτι τέτοιο δεν είναι δυνατόν, να ζητηθεί από τον τυχόν υπεράριθμο ασθενή μας να αποχωρήσει και πέντε (5) λεπτά πριν το ραντεβού να ενημερωθεί τηλεφωνικά από εμάς προκειμένου να προσέλθει.

Τυχόν συνοδούς ευγενικά να τους ζητείται να παραμείνουν εκτός ιατρείου.

Αν αντιληφθούμε στο ιατρείο μας άτομο με κάποιο ύποπτο σύμπτωμα, θα πρέπει να του ζητηθεί ευγενικά να εγκαταλείψει άμεσα το χώρο μας. Εάν και εφόσον υπάρχει συνοδός, θα παραμένει μόνος στο χώρο αναμονής φέροντας μάσκα μέχρι την ολοκλήρωση του περιστατικού.

Το προσωπικό της γραμματείας επιβάλλεται να φορά χειρουργική μάσκα. Προστατευτικά γυαλιά και μίας χρήσης σκούφος χειρουργείου είναι προαιρετικά.

Εάν η γραμματέας έχει οιοδήποτε είδους συναλλαγή με ασθενή (όπως η τυχόν πληρωμή, παραλαβή ακτινογραφιών, εγγράφων κá) πρέπει να φορέσει μιας χρήσης γάντια, τα οποία και θα πετάξει αμέσως μετά τη συναλλαγή. Επίσης, μετά από κάθε επαφή με χρήματα, φακέλους ή δέματα προτείνεται η αντισηψία των χεριών με πλύσιμο και αλκοολούχο διάλυμα.

Σε περίπτωση που προβλέπεται η συνεκτίμηση του περιστατικού με τη βοήθεια υφιστάμενων ακτινογραφιών, συστήνεται η ηλεκτρονική αποστολή των σχετικών αρχείων.

Είναι βασικό όλοι οι χώροι να αερίζονται τακτικά και αν είναι δυνατόν με τη δημιουργία ρεύματος (άνοιγμα παραθύρων διαμπερώς), έτσι ώστε να απομακρύνονται αιωρούμενα σωματίδια και παθογόνοι μικροοργανισμοί.

Ο μηχανικός αερισμός των χώρων και ιδιαίτερα του χώρου των επεμβάσεων, συστήνεται ιδιαίτερα, διότι επιτυγχάνει ταχύτερη απομάκρυνση μεγάλου όγκου αέρα και δεν επηρεάζει τη θερμοκρασία του δωματίου.

Για τυχόν ασθενείς που εμφανίζουν σειρά από συμπτώματα συμβατά με το COVID-19 και που χρειάζονται επείγουσα οδοντιατρική περίθαλψη, πρέπει να υπάρχει η πρόβλεψη να αντιμετωπισθούν υπό ενισχυμένες συνθήκες προστασίας, όπου συμπεριλαμβάνονται κατάλληλα πρωτοκόλλα και διαδικασίες ατομικής και περιβαλλοντικής προστασίας σε μια συνεδρία.

Οι ασθενείς με επιβεβαιωμένο COVID-19 που χρειάζονται επείγουσα οδοντιατρική περίθαλψη θα πρέπει να παραπέμπονται σε καθορισμένη μονάδα οδοντιατρικής περίθαλψης του ΕΣΥ. Αυτές οι εγκαταστάσεις οφείλουν να διαθέτουν ειδικά πρωτόκολλα και εξοπλισμό για αντιμετώπιση ανάλογων περιστατικών και να βρίσκονται εγκατεστημένες σε χώρο με καλό μηχανικό αερισμό.

ΕΙΔΗ ΑΜΕΣΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

**κατά τη διάρκεια της θεραπευτικής πράξης,
τη διαχείριση των επισκεπτών, των συνεργατών
καθώς και για την απολύμανση των χώρων του οδοντιατρείου**

- ⇒ Συστήνονται μάσκες FFP2 ή FFP3 ή N95 ή KN95 μάσκα, κατά προτίμηση χωρίς βαλβίδα εκτόνωσης.
- ⇒ Μίας χρήσης χειρουργικά γάντια
- ⇒ Προστατευτικά γυαλιά με μετωπική και πλευρική κάλυψη
- ⇒ Ασπίδα προστασίας
- ⇒ Μίας χρήσης χειρουργική μπλούζα αδιάβροχη εσωτερικά και εξωτερικά ή υγροαπωθητική μπλούζα με επικάλυψη ποδιάς από συνθετική ύλη.
- ⇒ Προτιμάται να χρησιμοποιούνται στο ιατρείο διαφορετικά παπούτσια από εκείνα των άλλων χώρων κυκλοφορίας ή εναλλακτικά να καλύπτονται με ποδονάρια μίας χρήσης.
- ⇒ Μίας χρήσης καλυπτικό κεφαλής όταν βρισκόμαστε στο χώρο θεραπείας και πραγματοποιούνται εργασίες με πιθανή έκλυση αεροζόλ.
- ⇒ Δεν επιτρέπονται κοσμήματα στα χέρια, όπως και οιοδήποτε είδους βραχιόλια, έτσι ώστε να διευκολύνεται στο μέγιστο το πλύσιμο και η απολύμανση τους.
- ⇒ Τα κινητά μας τηλέφωνα παραμένουν στο χώρο που αλλάζουμε τα ρούχα ή εάν τα έχουμε στο χώρο της εργασίας, καλύπτονται με μεμβράνη ή απολυμαίνονται συχνά με αλκοολούχα διαλύματα.
- ⇒ Στην είσοδο του ιατρείου μπορεί να βρίσκονται τοποθετημένα ειδικά αντιμικροβιακά δάπεδα.
- ⇒ Συστήνεται στους ασθενείς μας να φυλάσσουν το κινητό τους στην τσάντα ή κάποια τσέπη του ρουχισμού τους ή να τους χορηγείται χάρτινο ή πλαστικό σακουλάκι φύλαξης.
- ⇒ Πριν την έναρξη μίας συνεδρίας, ο ασθενής οφείλει να έχει βουρτίσει προσεκτικά τα δόντια του και συστήνεται να ξεπλύνει το στόμα του με αραιωμένο διάλυμα υπεροξειδίου του υδρογόνου (οξυζενέ) σε αναλογία 1 προς 2 μέρη νερού (1%) για περίπου 30 δευτερόλεπτα για να ελαχιστοποιήσουμε το ιικό φορτίο στη στοματική κοιλότητα. Οι στοματοπλύσεις με διαλύματα που περιέχουν χλωρεξιδίνη **δεν** είναι αποτελεσματικά για την εξουδετέρωση του COVID-19.

- ⇒ Η χρήση μάσκας FFP2/3 ενδείκνυται σε περίπτωση οδοντιατρικής πράξης όπου έχουμε πρόκληση αερολύματος και είναι χρήσιμο να επικαλύπτονται με απλή χειρουργική μάσκα.
- ⇒ Οι μάσκες FFP2 / FFP3 αλλάζονται μετά το πέρας κάθε ημέρας (ο χρόνος επιτρεπόμενης χρήσης τους είναι 8-10 ώρες). Οι συγκεκριμένες μετά από κάθε ασθενή πρέπει να αφαιρούνται με ασφαλή τρόπο και μετά την ολοκλήρωση κάθε περιστατικού, να εναποτίθενται σε νεφροειδές ή άλλο περιέκτη ή επάνω σε χάρτινη πετσέτα.
- ⇒ Για όλες τις πράξεις που εκλύεται αερόλυμα είναι επιβεβλημένη η χρήση ατομικής προσωπίδας, που θα καθαρίζεται και απολυμαίνεται με τη χρήση κατάλληλων υλικών.
- ⇒ Για πράξεις που δεν εκλύεται αερόλυμα (εξέταση, αποτύπωση, χειρουργικές μικροεπεμβάσεις, εξαγωγές) μπορεί να χρησιμοποιείται χειρουργική μάσκα, κάτω από την απαραίτητη προσωπίδα)
- ⇒ Περιορίζονται κατά το δυνατόν οι εργασίες που μπορεί να προκαλέσουν νέφος «αεροζόλ». Εάν είναι απολύτως αναγκαίο, τότε η χρήση απομονωτήρα είναι η απόλυτη ένδειξη.
- ⇒ Πρέπει να περιορίζεται στο ελάχιστο η χρήση της πολλαπλής υδροαεροσύριγγας.
- ⇒ Προτείνεται η αξιοποίηση της τεχνικής του ελαστικού απομονωτήρα πλήρους κάλυψης.
- ⇒ Επιβάλλεται η χρησιμοποίηση ισχυρής αναρρόφησης από το προσωπικό του οδοντιατρείου κατά τη διενέργεια των περισσότερων πράξεων.
- ⇒ Όλες οι χειρολαβές (και τα στόμια των αεροσυριγγών) οφείλουν να αποστειρώνονται στον αυτόκαυστο κλίβανο, μετά από κάθε ασθενή.
- ⇒ Υπενθυμίζεται ότι είναι απαραίτητο το σχολαστικό πλύσιμο των χεριών μετά την ολοκλήρωση κάθε περιστατικού και την αφαίρεση των γαντιών.
- ⇒ Σε περίπτωση ενιαίου κλινικού χώρου δεν επιτρέπεται ταυτόχρονη χρήση δύο (2) ή περισσότερων εδρών, εάν η απόσταση μεταξύ τους υπολείπεται των δύο (2) μέτρων. Σε περίπτωση χρήσης συσκευών, που δημιουργούν αερόλυμα συστήνεται να μην παρευρίσκεται ταυτόχρονα και άλλος ασθενής.
- ⇒ Όταν αφαιρούμε ακίνητες ορθοδοντικές συσκευές προσπαθούμε για την αποφυγή κατά το δυνατόν δημιουργίας αεροζόλ.

- ⇒ Μετά από κάθε συνεδρία, απολυμαίνουμε όλες τις επιφάνειες που τυχόν ήρθε σε επαφή ο ασθενής και σε ακτίνα περίπου δυο (2) μέτρων με κατάλληλο απολυμαντικό διάλυμα, με βάση πολυαλκοόλες και ενώσεις των αμμωνίου ή υποχλωριώδες Νάτριο.
- ⇒ Κατά τον ίδιο τρόπο απολυμαίνονται οι επιφάνειες περιφερικά της έδρας (πάγκοι, ερμάρια, λαβές ντουλαπιών, διακόπτες και ποδοδιακόπτες)
- ⇒ Όλες οι προσθετικές εργασίες που παραλαμβάνονται για δοκιμή ή εφαρμογή απολυμαίνονται με κατάλληλα αλκοολούχα διαλύματα.
- ⇒ Όλα τα αποτυπώματα, εκπλύνονται με άφθονο νερό βρύσης και απολυμαίνονται με κατάλληλα απολυμαντικά διαλύματα.
- ⇒ Χρησιμοποιούμε τα κατάλληλα για κάθε επιφάνεια απολυμαντικά, ανάλογα με το χρόνο δράσης τους και σύμφωνα με τις οδηγίες του κατασκευαστή.
- ⇒ Η παραλαβή παραγγελιών σε σακούλες ή καρτοκιβώτια επιβάλλεται να γίνεται φορώντας γάντια ή να ακολουθείται από σχολαστικό πλύσιμο και απολύμανση των χεριών.
- ⇒ Πληκτρολόγιο και ποντίκι, που βρίσκονται στο χώρο του ιατρείου απολυμαίνονται μετά από κάθε ασθενή ή καλύπτονται με μεμβράνες μιας χρήσης.
- ⇒ Όλα τα χρησιμοποιημένα είδη (ποτηράκια, σιελαντλίες, αναρροφήσεις, γάντια μάσκες, μπλούζες κ.λ.π.) τα διαχειριζόμαστε σαν επικίνδυνα ιατρικά απόβλητα. Η συσκευασία των απορριμμάτων θα γίνει με διπλά γάντια, τα οποία θα απορριφθούν στη συνέχεια σε συγκεκριμένο σάκο χαμηλής διαπερατότητας. Η περιέδεση του σάκου διενεργείται φορώντας νέο/καθαρό ζεύγος γάντια, τα οποία θα απορριφθούν στον ειδικό κάδο και ακολουθεί επιμελημένο πλύσιμο των χεριών.
- ⇒ Επιβάλλεται ο επιμελημένος καθαρισμός της τουαλέτας των ασθενών εφόσον, ο/η ασθενής ή άτομο που τον/την συνόδευε, έκανε χρήση.
- ⇒ Ο καθαρισμός του δαπέδου του ιατρείου πρέπει να γίνεται συχνά, με κατάλληλο απολυμαντικό/καθαριστικό διάλυμα, συμβατό με το δάπεδο.
- ⇒ Είναι πολύ χρήσιμη η επιτήρηση των καθαριστριών ή συνεργείων καθαρισμού κατά την ημερήσια ή εβδομαδιαία καθαριότητα του ιατρείου και η χορήγηση σε αυτούς γραπτών οδηγιών με κατανοητή διατύπωση.
- ⇒ Επιβάλλεται ο συχνός αερισμός των χώρων. Η διάρκεια και η συχνότητα του αερισμού, εάν αυτός γίνεται με φυσικό τρόπο (άνοιγμα παραθύρων)

εξαρτάται από τη συχνότητα των συνεντεύξεων, τη διάρκειά τους, το είδος των πράξεων που διενεργήθηκαν και οπωσδήποτε από το μέγεθος των δωματίων.

- ⇒ Μετά την αποχώρηση ασθενών, στους οποίους διενεργήθηκε πράξη που παράγει αερόλυμα, πρέπει να μεσολαβεί διάλειμμα ικανού χρόνου κατά το οποίο ο χώρος αερίζεται με φυσικό τρόπο. Εφόσον, υπάρχει μηχανική απομάκρυνση του αέρα, πρέπει να είναι είτε συνεχής ή να ενεργοποιείται 6-10 φορές ανά ώρα.
- ⇒ Εφόσον διατίθενται συσκευές επεξεργασίας του αέρα, πρέπει να ελέγχεται το φάσμα των δυνατοτήτων τους και να λαμβάνονται υπόψη οι σχετικές ενδείξεις των μηχανημάτων που θα πρέπει να διαθέτουν φίλτρο HEPA.
- ⇒ Η χρησιμοποίηση κλιματιστικών μηχανημάτων, δεν κρίνεται ασφαλής, εκτός εάν λειτουργούν συνεχώς 24/7, σύμφωνα με τις οδηγίες του Υπ. Υγείας.

Διαχείριση ασθενών που ανήκουν στις ευπαθείς ομάδες

Ευπαθείς ομάδες, με αυξημένες πιθανότητες να αναπτύξουν σοβαρές επιπλοκές από τη νόσο σε κάθε ηλικία, έχουν χαρακτηριστεί οι ασθενείς με τις νόσους:

- Καρκίνο
- Χρόνια νεφρική νόσο
- ΧΑΠ (χρόνια αποφρακτική πνευμονοπάθεια)
- Ανοσοκαταστολή (εξασθενημένο ανοσοποιητικό σύστημα) από μεταμόσχευση συμπαγούς οργάνου
- Παχυσαρκία (δείκτης μάζας σώματος [ΔΜΣ] 30 ή υψηλότερος)
- Σοβαρές καρδιακές παθήσεις, όπως καρδιακή ανεπάρκεια, στεφανιαία νόσο ή μυοκαρδιοπάθεια.
- Δρεπανοκυτταρική αναιμία
- Σακχαρώδη διαβήτη τύπου 2

Ασθενείς με πιθανά αυξημένη πιθανότητα, να αναπτύξουν σοβαρές επιπλοκές, είναι όσοι παρουσιάζουν:

- Άσθμα (μέτρια έως σοβαρή κατάσταση)
- Εγκεφαλοαγγειακή νόσο (με επιπλοκές στα αιμοφόρα αγγεία και την αιμάτωση του εγκεφάλου)
- Κυστική ίνωση
- Υπέρταση ή αυξημένη αρτηριακή πίεση
- Ανοσοκαταστολή (εξασθενημένο ανοσοποιητικό σύστημα) από μεταμόσχευση μυελού των οστών, από ανοσολογικές ανεπάρκειες, HIV, μακροχρόνια χρήση κορτικοστεροειδών ή χρήση άλλων ανοσοκατασταλτικών φαρμάκων.
- Νευρολογικές καταστάσεις, όπως άνοια
- Ηπατική νόσο
- Εγκυμοσύνη
- Πνευμονική ίνωση
- Οι καπνιστές
- Θαλασσαιμία
- Σακχαρώδη διαβήτη τύπου 1

Επίσης, παιδιά με γενετικές, νευρολογικές ή μεταβολικές διαταραχές ή με συγγενείς καρδιοπάθειες, μπορεί να έχουν αυξημένη πιθανότητα ανάπτυξης επιπλοκών από τη νόσο.

Ref:CDC(2020)<https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/need-extra-precautions/people-with-medical-conditions.html>

Σε περίπτωση ασθενούς με ιατρικό ιστορικό με μια από τις προαναφερθείσες νόσους, συνιστούμε η προσέλευσή του στο οδοντιατρείο να προηγείται χρονικά των υπόλοιπων περιστατικών της ημέρας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Peng, X., Xu, X., Li, Y. et al. *Transmission routes of 2019-nCoV and controls in dental practice. Int J Oral Sci* 12, 9 (2020). <https://doi.org/10.1038/s41368-020-0075-9>
2. *Guidance on preparing workplaces for Covid-19. Occupational Safety and Health Administration 3990-20-03 2020 (OSHA).*
3. <https://eody.gov.gr/wp-content/uploads/2019/08/ma-nosokomeia-odigies-6.pdf>
4. AAO Webinar Covid_19_aao_3_17_2020_handout 4(1).A.A.O. webinar Jackie Dorst 24/03/2020 & 24/04/2020
5. https://www.eoo.gr/files/pdfs/Fylladia/loimoxeis_2017_2.pdf
6. L. Meng, F. Hua, Z. Bian *Coronavirus Disease 2019 (COVID-19): Emerging and Future Challenges for Dental and Oral Medicine Volume: 99 issue: 5, page(s): 481-487.*
Crossref DOI link: <https://doi.org/10.1177/0022034520914246>
7. *Preparing the orthodontic practice for Coronavirus Posted by Alison Werner | Mar 4, 2020 | Infection Control*
<https://www.orthodonticproductsonline.com/treatment-products/accessories/infection-control/preparing-orthodontic-practice-coronavirus-covid-19/>
8. Offeddu V, Yung CF, Low MSF, Tam CC. *Effectiveness of masks and respirators against respiratory infections in healthcare workers: A systematic review and meta-analysis. Clin. Infect Dis.* 2017 13;65 (11) 1934-1942
9. Van Doremalen et al *Aerosol and Surface Stability of SARS-CoV-2 as Compared with SARS-CoV-1N Engl J Med* 16-04-2020; 382:1564-1567
<https://www.nejm.org/doi/pdf/10.1056/NEJMc2004973?articleTools=true>
10. Sean Wei, Xiang Ong, Yian Kim Tan,; Po Ying Chia, et al. *Air, Surface Environmental, and Personal Protective Equipment Contamination by Severe Acute Respiratory Syndrome Coronavirus 2 (SARS-CoV-2) from a Symptomatic Patient MBBS1 JAMA. Published online March 4, 2020. doi:10.1001/jama.2020.3227*

11. Duan SM¹, Zhao XS, Wen RF, Huang JJ, Pi GH, Zhang SX, Han J, Bi SL, Ruan L, Dong XP; *Stability of SARS coronavirus in human specimens and environment and its sensitivity to heating and UV irradiation. Biomed Environ Sci.* 2003 Sep;16(3):246-55.
12. Hobday, R. A. 2019. *The open-air factor and infection control. J. Hosp. Infect.* 103 (1):e23–e24. doi: 10.1016/j.jhin.2019.04.003.
13. ΕΟΔΥ Σχέδιο προετοιμασίας και απόκρισης για επιδημία από το νέο κορωνοϊό SARS-CoV-2 . Φεβρουάριος 2020
14. www.osha.gov/publications .OSHA 3990. [cdc_covid_19_bookletWORKPLACES.pdf](https://www.cdc.gov/covid19/workplaces).
15. Yuan L, Zhi N. et al , *Aerodynamic Characteristics and RNA Concentration of SARS-CoV-2 Aerosol in Wuhan Hospitals during COVID-19 Outbreak* <https://doi.org/10.1101/2020.03.08.982637>
16. *Επικαιροποιημένο Πρωτόκολλο Ενισχυμένης Επαγρύπνησης στο Οδοντιατρείο λόγω covid-19. Ε.Ο.Ο., Μάρτιος 2020.*
17. ECDC. *Heating, Ventilation and Air conditioning Systems in the context of COVID-19, 22 June, 2020*
18. WHO (2020) *Coronavirus Disease (COVID-2019) Situation Reports. Accessed on the 10th of June 2020.*
19. Verbeek JH, Rajamaki B, Ijaz S, Sauni R, Toomey E, et al. (2020) *Personal protective equipment for preventing highly infectious diseases due to exposure to contaminated body fluids in healthcare staff. Cochrane Database Syst Rev 4: CD011621.*
20. Deng SQ, Peng HJ (2020) *Characteristics of and public health responses to the coronavirus disease 2019 outbreak in China. J Clin Med 9: 575. 32.*
21. *Εγκύκλιος Υπουργείου Υγείας αναφορικά με τη χρήση κλιματιστικών μονάδων 23635/2020*
22. Lee SA, Grinshpun SA, Reponen T (2008) *Respiratory performance offered by N95 respirators and surgical masks: human subject evaluation with NaCl aerosol representing bacterial and viral particle size range. Ann Occup Hyg 52: 177-185.*
23. ECDC *Technical report COVID-19 infection prevention and control measures for primary care, including general practitioner practices, dental clinics and pharmacy settings: first update, 19 October 2020*

24. Antoniadou M., Tzoutzas I., Tzermpos F., Panis V., Maltezou H., Tseroni M. and Madianos P. *Infection Control during COVID-19 Outbreak in a University Dental School, J.Oral.Hyg. and and Health, 8(4), 2020.*